

Pastoralrådets høstmøte 2012

Fredag 26. oktober 2012.

Sak 1. Velkommen.

Velkommen ved avtroppende ordstyrer for PRO, Andreas Christiansen. Det rekonstituerte PRO møtes for første gang etter de reviderte statutter av 20. april d.å.

Sak 2. Navneopprop.

Biskop Bernt Eidsvig. *Ikke til stede.* (Kommer lørdag.)

Nikoline Myklevik.

Rønnaug Andresen. *Ikke til stede.* (Kommer lørdag.)

Anne Sofie Torp.

Belinda Pedersen.

Andreas Christiansen.

Helge Gudheim.

Sr. Katarina Pajchel.

Sr. Marit Brinkmann.

Kåre Odland.

Elzbieta Persvold.

Anne Grete Leguina.

Tore Heidenreich.

Artur Haakonsen.

Per Erling Daae.

Hilde R. O'Hanlon.

Paul Maric. *Ikke til stede.* (Kommer lørdag.)

Ewa Bivand.

Kate Nes. *Ikke til stede.* (Meldt forfall.)

P. Pål Bratbak.

P. Nikolas Goryczka. *Ikke til stede.* (Meldt forfall.)

Lars Blom.

Stefan Bivand. *Ikke til stede.* (Kommer lørdag.)

Heidi Øyma.

Dag Albert Bårnes.

P. Andreas Rupprecht.

Wojciech Biernacki.

Olav Kolltveit.

Roy Haugen.

Hege B. Fossum.

Jochen Schrank.

Sverre Dehli.

Thanh Huu Nguyen.

P. Ragnar Salvesen.

Eirik Steenhoff.

Bodil Brøgger.

Frøydis Gustavsen.

Sak 3. Valg av møteledelse, møtesekretær, tellekorps, protokollunderskrivere og redaksjonskomité.

Andreas Christiansen velges som møteleder.

Eirik Steenhoff velges som møtesekretær.

Belinda Pedersen og Jochen Schrank velges som tellekorps.

Ewa Bivand og Nikoline Myklevik velges som protokollunderskrivere.

Helge Gudheim og Dag Albert Bårnes velges som redaksjonskomité.

Sak 4. Godkjenning av innkallingen.

Ingen bemerkninger. Godkjent.

Sak 5. Godkjenning av dagsorden.

Ingen bemerkninger. Godkjent.

Annet.

Datoer for neste års PRO-møter er allerede fastlagt: Vår møtet vil finne sted *9.-10. mars 2013*, høstmøtet vil finne sted *26.-27. oktober 2013*.

Valgkomiteen gir en kort orientering om valget til Arbeidsutvalget (AU). Komiteen består av to medlemmer, Bodil Brøgger og Frøydis Gustavsen. Opprinnelig besto gruppen av tre personer. Komiteen opplever at deltagerlister har vært utilgjengelige grunnet sene valg av menighetsråd i menighetene, og at det derfor har vært vanskelig å vite hvem som kan stille til valg og ikke. Møtet skal velge ordstyrer og arbeidsutvalg søndag.

Lørdag 27. oktober.

Det foretas et nytt opprop. Rønning Andresen, Paul Maric, Stefan Bivand og biskop Bernt Eidsvig er også til stede i dag.

Sak 6. Orientering fra biskopen.

Biskopen hilser PRO og dets nye medlemmer, og takker menighetene for deres mottagelse av rådet. Pastoralrådet var i sin tid Presterådets idé til å samle alle grupper og organisasjoner i bispedømmet for å jobbe for bispedømmets beste, og det er viktig at vi fortsatt ser på oss selv som en enhet. Biskopen ønsker et utvidet og dermed kanskje sterkere PRO enn tidligere.

Biskopen formidler noen statistiske opplysninger: Bispedømmet var 989 stykker unna å ha 100 000 registrerte medlemmer per 1. oktober 2012. I 2006 var vi drøye 44 000. Vi er 115 234 katolikker medregnet Tromsø og Trondheim, og det finnes minst like mange uregistrerte katolikker. Til dette kommer ca. 5 000 norske katolikker bosatt i utlandet.

På prestemøtet i forrige måned fremkom det at prestene ikke kommer over alt de ønsker. Der er mange messesteder, mange til katekese, og der er mer kontorarbeid å gjøre enn tidligere.

I Bergen ble St. Paul gymnas innviet den 20. august med to paralleller i 1. klasse. Florida sykehus må oppusses for minst 50 millioner kr.

Sta. Sunniva innvies ved skolestart den 3. januar 2013. Skolen er blitt renovert for 60 millioner kr, og gitt 110 nye kvadratmeter.

Barneskolen i Arendal står foran en oppgradering.

Kirkeutvidelsen i Stavanger har vært forsinket, og ble endelig innviet den 6. oktober. 13 boliger i Stavanger tilhørende bispedømmet må sikres. Her har sognepresten en utfordring.

Oslo [lutherske] bispedømme og Kirkelig fellestråd har åpnet for at vi kan leie Bredtvet kirke. Bredtvet menighet vil forhåpentlig kunne slås sammen med nærliggende menigheter før årets utgang. Hver gang vi har vist interesse for Bredtvet kirke, ble imidlertid tilbudet trukket tilbake.

Det bor mellom 8 og 9 000 katolikker i Groruddalen. Kirken er stor, og har ca. 600 plasser. Bredtvet har menighetslokaler, men ingen prestebolig. Denne må eventuelt bygges.

Vi kan i fremtiden regne med at Den norske kirke og andre kirkesamfunn har bygninger å selge – om ikke i pressområdene, så på andre steder. Menigheter, meld fra om egnede bygninger!

Bispedømmet har for øyeblikket følgende prosjekter:

Til en kirke på Jessheim har vi i prinsippet kjøpt en eiendom. Kontrakten inneholder imidlertid 112 klausuler! Per i dag bruker menigheten en skolepaviljong (brakke).

Mortensrud gård tilhører nå oss. Her kan vi bygge en kirke. Vi er imidlertid blitt bedt om å bygge ut parkeringsplasser, hvilket vil medføre dobbel kostnad. Dette må vi forhandle om i tiden som kommer.

Vår Frue kirke på Marias Minde i Bergen står kanskje overfor en ombygging. Kanskje skal St. Paul menighet deles, slik at Sogn og Fjordane får sin egen menighet?

Sandnes vokser stadig, men kommer ikke øverst på prioritetslisten på grunn av Stavanger.

Bispedømmet ser på eventuelle nye prosjekter i Gjøvik, Asker og Jessheim. De to sistnevnte blir kanskje en sammenhengende by på sikt. Det er også planer om en katolsk grunnskole i Drammen. Men pengene skorter.

St. Eystein presteseminar er nokså fullt. 29. september ble det én mindre: Det var dagen for Ole Martin Stamnestrø's prestevielse. P. Stamnestrø er på utlån til Ålesund i Trondheim stift. I seminaret er der p.t. en student av ukrainsk ritus. Vedkommende er gift, da dette er tillatt i nevnte ritus. Vi har også tre andre gifte prestekandidater: To prester fra Den norske kirke og én fra den nordisk-katolske kirke.

Til sammen har bispedømmet 10 kandidater, samt én i Trondheim stift.

P. Carlo, seminarets rektor, har to års studiepermisjon i Roma. P. Bharath [Villavarayan] har overtatt ledelsen i denne perioden, i samarbeid med p. Pål Bratbak.

NRK kommer snart til å sende et program om eksorsisme. Her kan norske katolikker forvente et kjørl! Biskopen ber alle henvise til informasjonstjenesten, eller p. Pål Bratbak, som er særlig forberedt på dette.

Vær aktsomme når det gjelder programmets innhold. Bl.a. utfører en person som foregir å være katolsk biskop, et eksorsismerituale. Å filme et slikt rituale er strengt forbudt i Kirken.

Pastoralavdelingen, som ledes av Maria Juntilla Sammut, består foreløpig av Kateketisk senter og Familiekontoret, men tar sikte på å vokse. Den har til formål å arbeide for menighetene. Nærmere informasjon om avdelingen kommer senere.

Et introduksjonskurs for nye prester fra utlandet er under utarbeidelse. For disse er det en stor overgang å komme til Norge. P. Pawel [Wiech] blir ansvarlig for kurset. Til kurset kommer vi først til å innkalle de sist ankomne prester.

Mariaholm har gjennomgått en rehabilitering. To av bygningene er egnet for mindre grupper, og kan brukes samtidig som større grupper benytter sovefløyen. Der er 15 sengeplasser i den ene, og 10 i den andre av disse bygningene. Det er plass til 72 personer i sovefløyen og 2 i hovedhuset.

Kjøkkenet har blitt oppusset, og vi har fått nye vinduer. Spisesalen skal utvides fra uke 43 til ca. mars 2013. To grupperom er planlagt i underetagen. Disse vil utvide arealet med 160 kvadratmeter.

Småhusene er godt egnet til vinterbruk. Vi tenker på å leie ut Mariaholm igjen. Per i dag har stedet et budsjett på 4 millioner kroner.

I Akersveien har vi bygget om og modernisert ganske bra. Et ventilasjonsanlegg monteres p.t. Akersveien 5 er ferdig. St. Joseph får nytt elanlegg og belysning og gjennomgår en oppussing. St. Olav har blitt malt på innsiden, men står overfor en mer omfattende restaurering. Her trenger vi hjelp fra antikvariske myndigheter. Mariagården i Akersveien 16 vurderes utvidet med tre enheter pluss et felles rom. Dette er ikke helt på plass ennå.

Litauiske p. Valdemaras ønskes velkommen til innvandrersjelesorgen i bispedømmet, som har anslagsvis. 40 000 litauiske katolikker. Av disse har kun 5 000 registrert seg. P. Valdemaras [Lisovskis] kommer til å behøve hjelp i sitt sjelesørgeriske arbeide.

En litauer er på vei til å bli permanent diakon. Stadig har vi behov for filippinsk, fransk, spansk og polsk sjelesorg.

Biskop Grans minnefond består av 500 000 kr. Dette fondet er ment å være til hjelp for prester, det være seg til studiereise eller tannfiks. Biskopen oppfordrer menighetsfolket til å utvise generøsitet ved en årlig kollekt til minnefondet.

Fagetisk råd har heldigvis ikke hatt det så hektisk i det siste. Rønnaug Andresen har bedt om avløsning, samt et par til. Georg Fredrik Rieber-Mohn. Marit Meyer Petersen og Sindre Bostad er nye i rådet. Man jobber med to navn som nye kontaktpersoner.

Bispedømmet har begynt skolerung av en del yngre personer for å kunne stå frem i offentligheten. Vi vil trene folk som kan håndtere pressen, takle spørsmål, snakke til forsamlinger, osv. Sigrild Undset sa at de få skrive- og taleføre katolikker hadde en plikt til å bruke sine gaver til Kirkens beste. Hun forlangte temmelig høye honorarer for debattinnlegg, etc. Fra hennes konversjon av var 1/3 til 1/4 av det hun skrev, skrevet for katolske tidsskrifter, eller som apologetikk annetsteds.

På hennes tid var vi 3 000, nå er vi 100 000 norske katolikker. Vi er mange som gjør ting for Kirken, men ganske få står opp for sin tro. Noen trenger hjelp til å gjøre dette. Hvordan kan vi forberede på offentlig deltagelse? Media har alltid vært opptatt av oss, men sjelden forstått oss. Vårt Land skriver om oss, men skriver også de mest forvirrende ting.

Da vi kom tilbake, ble vi konfrontert med nedarvede fordommer, men også utvist positiv interesse. Interessen var stor særlig for søstrene, til dels for skolene. Avstanden mellom Den norske kirke og Den katolske Kirke var meget stor. I 1920-årene spisset polemikken seg til. Marta Steinsvik turnerte med antikatolske foredrag om Peters himmelnøkler. Artikler om katolisismen var fordomsfulle og tendensiøse.

Imidlertid skjer det noe nytt etter krigen. Høyrepressen var stort sett åpen, arbeiderpressen likeså. (Venstrepressen var det så som så med.) P. Hallvard Rieber-Mohn kunne snakke om hva som helst med ti minutters forberedelse, og hadde en omfattende virksomhet som offentlig debattant. P. Albert Raulin kunne føre en mer avansert teologisk debatt. Vi hadde Lars Roar Langslet, Daniel Haakonsen, Erik Gunnes, i det hele tatt – vi hadde dyktige

akademikere og journalister som formulerte det vi mente. Det oppsto samtidig en tanke om at katolske prester var mer intellektuelle og intelligente enn Den norske kirkes. Nuvel. Det kom et veiskille i 70-årene. Velviljen ble borte. Vi fikk politisk feminisme, politisk korrekthet, og moralske spørsmål ble tatt opp med stor sprengkraft. Andre kirkesamfunn ble stående med oss. Forventningen fra media er at de selv skal bestemme agendaen, og at vi følger med, efter en viss nådetid.

Spørsmålet om ordinasjon av kvinner, dreier det seg om likestilling, eller er det et sakrament med helt andre premisser? *Ikke* å kunne diskutere dette er en fallitterklæring, men sakramentsargumentet blir ikke forstått, kanskje heller ikke oppfattet. Norske katolikker «velger å være lydige med gamle menn i Roma,» og forholder seg ikke til det norske samfunn, hvor disse spørsmål er utdebattert. Hvorfor følger vi ikke simpelthen de andre?

Vi har som Kirke noen ubesvarte spørsmål. Folk som bare har svar, og ingen spørsmål, er grusomt kjedelige, og vi må ikke være kjedelige. Heller ikke når det gjelder katolsk moral.

Mange ser Kirken som en konspirasjon mellom gamle menn. Men hvor kommer makten fra? Ingen *må* være katolikk: Kirken har den makt som de troende gir den. Men mediers arbeidshypotese er en ganske annen: Kirken utøver en makt over sine medlemmer. En Kirke som provoserer og fremmedgjør sine egne, har ingen fremtid, men vi skuer nettopp inn i fremtiden. Vi vet i grunn godt hva vi gjør. Vi ønsker ikke å utslette oss selv.

Noe må likevel være hemmelig. Selv VG har et skjult personalarkiv. Men spesialiserer man seg i mørke hemmeligheter, bereder man sin egen undergang. Overgrepssakene har vært vanskelige, og vi har ikke helt lagt dem bak oss. Seksuelt misbruk, kommer det av sølibatet? Sølibatet gir en viss respektabilitet. All slags elendighet kan foregå i det skjulte. Det har skjedd, og Kirkens midler for å disiplinere har vært mangelfulle.

Kirken har den gode egenskap at den kan tilgi, og den *har* tilgitt – men vi kan ikke tilgi på fremtidige ofres vegne. Faget kan vi for lite om. Ellers har vår manglende respons på overgrepssakene dreiet seg om unnfallenhet, redsel for offentlig oppmerksomhet og prestelig kollegialitet. Her må vi heller tenke fra den svakestes synspunkt, enten det er barn eller voksne.

Takk til våre eksperter, ikke minst Rønnaug Andresen, for det storartede arbeid med å rydde opp i Oslo katolske bispedømmes mørke fortid.

Forskjellen mellom en nasjonal og en universal kirke er vanskelig å forstå for nordmenn. For oss er kirken universell, og den samme i alle land. Gud har ingen nasjonale preferanser. Det har imidlertid nasjoner og politiske styresett. Kirken må uttrykke seg nasjonalt og lokalt, men i det vesentlige uttrykke det samme.

Ethvert despotisk regime vil forsøke å kontrollere religionen ut fra troskapsargumentet. Ofte vil Kirken være bærer av den nasjonale tradisjon i konkurranse med et diktatur, som i Polen fra 1939 og 50 år fremover: Kirken ble her den nasjonale stemme; regimet var fremmedlandsk.

Stortinget vedtar i vår tid en omstridt ekteskapslov. Den norske kirke og Den katolske Kirke uttrykker et annet syn i saken. Spørsmålet som nå stilles, er om kirkene skal straffes for sine avvikende oppfatninger. Frelsesarmeen mistet sin statlige bevilgning på dette vis.

Kirken kan ikke klare seg uten sin uavhengighet. I 1870 ble Italia samlet. Dette opptok mange i Norge: Endelig ble man fri for Kirkens tyranni! Den katolske Kirke kom til å gå under; uten territorium ville den miste sin makt. Men da Roma kapitulerte, var Kirken i stand til å hevde sin uavhengighet gjennom sin moralske kraft.

Statspolitiet angrep ikke Kirken, og paven isolerte seg i Vatikanet frem til Laterantraktaten ble underskrevet i 1929, og betalte for så vidt en pris for dette. Men Kirkens moralske lederskap og uavhengighet overlevde, og under krigen hadde den slik en moralsk kraft at ingen turde utfordre den. Vi skal alltid hevde Kirkens uavhengighet, også når det bringer oss i konflikt med det verdslige samfunn og den politiske korrekthet.

Vi er privilegerte i Norge. Men hvis valget står mellom vår uavhengighet og våre privilegier, bør det være tydelig hva vi velger.

Biskopen har talt ferdig, og ordet er fritt.

Ewa Bivand: Kunne biskopen si noe mer om hvilke utfordringer vi kan forvente i det sekulariserte samfunn? Hvordan skal vi forberede oss på det som eventuelt kommer?

Biskopen: Først vil det komme en ny likestillingslov som vil gi kvinner adgang til nye yrker, uten muligheter for reservasjonsrett. Den måtte nødvendigvis også gjelde andre trossamfunn, som egentlig er mer konservative enn oss. Det kan komme et oppgjør om skolene. Stålsett-utvalget har hatt en del friske meningsutvekslinger om livssynsskolene. Det kan bli snakk om et pålagt rituale for likekjønnede ekteskap. Tre eller fire personer kan gifte seg. Jeg tror ikke de vil bruke pressmidler foreløpig, men vi aner tendenser til at dette kan skje. Det hele kan rettfærdiggjøres ut fra ideen om at religionen er en negativ innflytelse i samfunnet.

Sr. Marit Brinkmann: Kirken vokser kolossalt, og vi har for få prester. Kan man gjøre noe for å få legfolk til å ta lederansvar (administrativt) i menighetene? Kanskje kan vi ha et PRO-møte hvor man lager flere små basisenheter som kan avlaste prestene. I den lutherske kirke har man såkalte «menighetsledere».

Biskopen: Kirkeretten gir stor handlefrihet. Liturgiske begrensninger har det i det siste blitt flere av, og det kommer nok flere. Vi har imidlertid et sprogproblem. Noen grupper vil være modne for en legledning, andre ikke. Vi har ikke «normale menigheter», men menigheter i menighetene. Menighetene er splittet, sproglig og praktisk. Prestesituasjonen er likevel ikke desperat. Vi har én prest per 1 080 katolikker, som er en luksus sammenlignet med Europa. Der er en brukbar tilvekst og innvandring av prester. Det er en ideell situasjon at legfolk er med på å administrere, og er del av forkynnelsen. Det gjorde allerede Sigrid Undset – og biskop Mangers sendte henne aldri ett sint brev.

Rønnaug Andresen: Biskopen sier at spørsmålet om kvinnelige prester kan og bør diskuteres. Men Vatikanet har nærmest forbudt diskusjonen. Det hører så å si til trossannhetene. Men biskopen sier at det er dumt ikke å diskutere dette.

Biskopen: Jeg er nok ingen radikaler, men blir urolig hvis ikke dette kan snakkes om. Hvis ikke den katolske tanke er fri, er den ikke lenger katolsk.

Olav Kolltveit: Biskopen nevnte deltagelse i debatten. Men jeg opplever å være redd for dette, å representere Kirken, som er et så stort samfunn. Jeg er redd for å trække feil vis-à-vis Kirkens strategi eller synspunkter for øvrig. Hvilke synspunkter e.l. bør fremmes?

Biskopen: Dette spørsmålet sender jeg tilbake. Vil dere at vi tilbyr dere skolering på dette? Jeg tror der er behov for en skolering.

Helge Gudheim: Det burde være en egen avdeling for artikler, osv. som legfolk kan lære av. Hvis man havner i debatter, er det viktig å skille mellom meg som katolikk og hva Kirken mener som institusjon.

Jochen Schrank: Hvordan skal vi forholde oss til «tapte spørsmål» som abort, prevensjon, skilsmisse, osv.? Og er det viktig å utvise enhet og enighet innad i Kirken?

Biskopen: Når det gjelder abort, har vi en plikt til å være tydelige. Når det gjelder ekteskap, er det en mer nyansert debatt. Vi hevder ekteskapets hellighet, og sier det skal vernes. Men å gå på barrikadene for dette, er kanskje ikke å anbefale.

Jochen Schrank: Den katolske Kirke har vært nokså usynlig i disse sakene. Hvor står vi, hvor er vi?

Biskopen: Vi står der vi skal stå. Men jeg kan ikke artikulere dette alene.

Heidi Øyma: Man skal huske at media er tusen ganger mer interessert i en privatpersons synspunkter enn «en offentlig uttalelse». Det er viktig at privatpersoner engasjerer seg – så får man heller kjøre feil av og til.

Ewa Bivand: Når tror biskopen at skoleringsopplegget for nye prester kommer i gang?

Biskopen: Det kommer i gang fra neste semester av. De fleste av våre nye prester har vært innstilt på å finne ut hvor de er. Uten våre utenlandske prester, hadde det stått dårlig til med oss.

Stefan Bivand: Hvordan sikrer man at de unge – de mange – forstår katolske verdier i en tid der vi ikke har ungdomsprest?

Biskopen: Det er et felles anliggende. Dette er NUKs spørsmål om ungdomsprest. Jeg har tilbudt et par navn, men det er nok ikke alle som kan fylle den rollen. Et annet dilemma er at mange ikke vil velge bort menighetsprestene sine.

Sak 7. Orientering om OKBs økonomi.

Økonom Thuan Cong Pham er i Stavanger, og Paul Maric orienterer i stedet om bispedømmets eiendoms- og byggeprosjekter. Thuan orienterer på neste PRO-møte.

Noen ord om oppussingsplanene på Mariaholm (jf s. 3).

Eiendomsavdelingen: Thuan har vært i Kristiansand og Stavanger, hvor det har vært store prosjekter. Flere og flere krav fra offentlige instanser. Branninstruks, el-instruks, inspisere oljetank, osv. Ting som dere i menighetene kanskje må forholde dere til. Byggetillatelse, etc., pålegg, trusler om bot. Mange menigheter har stadig større plassbehov. Oppussing av kjellerrom kan være en mulighet for noen menigheter. Her kan vi være til hjelp. Stort og smått – bare ta kontakt med eiendomsavdelingen, helst via epost.

For donasjoner, se OKBs ordning for avtalegiro. Blir denne reklamert for i menighetene? Skattetrekk er mulig. Dette fungerer ikke dersom man bare gir en konvolutt med penger. Avtalegiro er best for menigheten. Dere må tilby hjelp med hvordan man fyller ut skjemaet. Dette er det også mulig å gjøre på nett.

Vi kjøper kirke i Groruddalen dersom dette blir mulig. Tomt i Jessheim. Vi må få skilt ut en egen tomt og få godkjent reguleringsplan, etc. P.t. brukes en gammel skolepaviljong, hvilket er noe lekk. Ved lekkasje, ring oss. Kristiansand holder på med innspurten med Kiga («Kirkegaten»). Menighetslokaler, prestekontor, etc. Her har man dugnad. Neste prosjekt er en utvidelse av kirken, som vil bli dobbelt så stor, og til sammen ha 340 sitteplasser.

St. Paul gymnas er ikke inne i huset enda. De to 1. klassene holder til i paviljonger/brakkjer. Byggearbeidene begynner i februar/mars. I ombyggingen av sykehusbygningen er kommunen litt på overtid. Den skal være helt ferdig til skolestart 2014.

Menigheten i Halden får nytt varmeanlegg. Vi består med arkitektur, design, etc. Vurdering av hensiktsmessig investering. Til neste vinter vil dette forhåpentlig være på plass.

Sogn og Fjordane er Norges eneste fylke uten egen katolsk kirke. Hele fylket sogner til St. Paul. I fylket finnes ni messesteder. Man har en prest i Førde, samt et kapell. Vi er i dialog med kommunen om en tomt i Førde.

Å finne eiendommer fra Oslo, er ikke alltid så lett. Dere menigheter må invitere oss til å komme på befaring!

Biskopen: Både Thuan og byggekantoret og jeg kommer så snart planene foreligger.

Sak 8. Diskusjon om PROS oppgaver.

Innledning ved **Helge Gudheim:** Statuttene for PRO ble endret i april. Dette har medført en del endringer, bl.a. med sammensetning. Nå skal vi se på arbeidsoppgavene til PRO.

PRO har iht. artikkel 2 rådgivende votum, og skal gi biskopen hjelp til å ta beslutninger i hans styring. Artikkel 3 sier at vi skal gi råd angående saker som skal behandles i AU. Hva skal vi gjøre i praksis, og hvordan? Vi vil gjerne ta en diskusjon om dette. I foregående PRO-perioder har det vært fokusert på å produsere dokumenter og planer. Men PRO skal være et organ som skal gi biskopen råd. Ganske sjeldent har det blitt bedt om å komme med slike råd. Bør PROs arbeid preges i større grad av innspill fra andre instanser? Hvordan ønsker vi eventuelt å arbeide?

Angelus.

Ewa Bivand: Det ville være flott å få noen utfordringer fra andre organer. Hvordan forstår vi oss selv? Må vi vente på spørsmål for å gi råd? Om det er ting som opptar oss og vi mener bør gjøres, burde vi ta initiativ. Biskopen og vi er jo samlet, og vi drøfter ting sammen. To eksempler: Tidligere utarbeidet man en god brosjyre for nasjonal sjelesorg. Daværende biskop sa at det ikke går an å bruke den, fordi prestene ikke har felles sprog. Man brukte mye tid på brosjyren; hvorfor kunne den ikke brukes? Evangeliseringsinitiativet var en stor suksess. Det var PRO som skisserte hvordan dette skulle gjøres. Nå lever dette sitt eget liv. Beredskapsplan mot overgrep ble tatt opp av NKKF, og viste seg å være klokt. Vi ble ikke spurt om råd, men gav det på våre egne premisser.

Dag Albert Bårnes: Jeg er ny i PRO. Når man velger å råd, vil noen råd bli tatt på alvor, andre ikke. Jeg oppfatter det foreliggende spørsmål om PRO skal være et reaktivt eller proaktivt organ. Vi er sammensatt av representanter på et høyt nivå. Vi er aktive i organisasjoner og menigheter, og har øret til grunnen. Vi må være et råd som kan ta initiativ.

Ewa Bivand: Hvordan vil biskopen at vi jobber? Er det ikke han som ønsker at vi har PRO?

Biskopen: PRO bestemmer sin egen dagsorden. Dere kan ta opp hva dere vil for min del. Det kan hende jeg svarer negativt, men jeg legger ingen begrensninger. Det er fint for meg å spørre PRO til råds, og å informere dere så vidt jeg er i stand til det. Dere representerer OKB, ikke legfolket som sådan. Her er hele OKB representert, ikke bare et fragment.

Heidi Øyama: Fra staben i Akersveiens side: Vi vil representeres i PRO fremover. Hvor trykker egentlig skoen? Her kan alle spørsmål stilles, også fra et lavere administrativt nivå enn biskopens.

Anne Grete Leguina: Også jeg er helt ny i denne sammenheng. PRO har vært opplevd som noe helt annet enn å sitte i menighetsrådet. Hva har vært begrunnelsen for å endre sammensetning/representasjon?

Biskopen: For å samle flest mulig som har viktig ansvar i OKB, og at man ikke velger en perifer person. PROs gjennomslagskraft i den gamle ordning var ikke sterk. PRO *skal* ha gjennomslagskraft.

Helge Gudheim: PRO arbeider på forskjellige måter. Man har to samlinger per år. Forsamlingen har meldt seg til å drøfte ulike temaer, går sammen i komiteer og lager dokumenter mellom samlingene. Det er begrenset hva vi får gjort her på 1-2 dager. Vi har hatt eksterne foredragsholdere og paneldebatt. Da får de tilstedeværende en skolering. Dette er noe vi definerer selv.

Ewa Bivand: Kan man være mer konkret?

Helge Gudheim: Mappen ble satt ut i livet som en offisiell plan i OKB.

Ewa Bivand: Biskopen har godkjent planen, den ble sendt ut i menighetene. Nå prøver han å få menighetene til å respondere på den. Det er kanskje ikke vår oppgave å følge opp denne planen.

Stefan Bivand: PRO bistått av menighetsråd skal realisere planen.

Helge Gudheim: At det har vært vanskelig å se resultatene av beslutninger som tas her, er grunnen til at vi har endret sammensetning. Nå er der et tettere samarbeid mellom PRO og prestene. Det har vært vanskelig å få til en dialog når prestene ikke har stilt opp.

Ewa Bivand: Det er nettopp viktig at prestene også er her. Jeg forstår ikke hvorfor prestene sluttet å dukket opp. Kanskje de ikke kunne prioritere dette.

Sr. Katarina Pajchel: Presterådet har vært nevnt. Søsterrådet eksisterer også, er representert her. Kanskje sammenlignbart med presterådet. Ledere for alle kongregasjoner er representert i SR. Mange menigheter har søstre, andre ikke. Hvordan kan menigheter fange opp endringer i kongregasjonene? Vi er veldig klar over denne problemstillingen, og drøfter dette fortløpende internt, men vil gjerne også få innspill herfra.

Helge Gudheim: Jeg synes at ordenssamfunnene kan bli tema på vårmøtet. Hva har de å bidra med, hva kan vi forvente av dem? En orientering/tematikk til vårmøtet? Her har vi meget å lære.

Hilde R. O'Hanlon: En diskusjon i vår menighet har handlet om viktigheten av at PRO-representanten også er menighetsrådsleder. Man har fra før av et praktisk problem med å skaffe ledere – dette blir ikke noe lettere ved at leder også skal representere menigheten i PRO.

Biskopen: Jeg forstår ditt anliggende. Men prinsippet er å samle de sentrale tillitsmenn fra menigheter og organisasjoner og OKB. Da blir veiene mye kortere hit og tilbake igjen. Det var min tankegang, som ble godkjent av det forrige PRO. Men er det ikke mulig, så er det ikke mulig.

Jochen Schrank: Vi hadde det samme til drøfting i Drammen. Nettopp pga. arbeidsbyrden ble dette vanskelig. Det krever av menighetsrådet at PRO forberedes veldig godt. Man bør sette seg ned før PRO-møter og drøfte det i menighetsrådet.

P. Andreas Rupprecht: Det må gå begge veier. Det som skjer i menighetene, må komme opp her. Kan ikke hver representant kort snakke om det som skjer i sin menighet?

Olav Kolltveit: Dette kan gjøres nokså enkelt og systematisk. En del punkter som menighetsrådet kan gå systematisk gjennom før PRO til samlet tilbakemelding fra hver menighet. Dette skulle ikke være for vanskelig.

Helge Gudheim: Man skal vite hva man ber om. Slike oppsummeringer kan fort havne uti uvesentligheter. Kanskje ikke alle skal si noe? De som har noe å si, kan si det.

Dag Albert Bårnes: Til neste møte må AU sende ut papirer i god tid. Menighetsrådet drøfter: Hvilke tre saker bør vi drøfte før PRO? Dette må være konkret: Hva er utfordringene?

Olav Kolltveit: Ja til å drøfte ting på forhånd. PRO har tidligere vært noe diffust, jeg har ikke visst hva det har gjort. Alle i menighetsrådet må bli mer delaktig i hva som skjer her.

Helge Gudheim: Skal høstmøter i PRO fungere, må menighetene ha interne valg i god tid før dette. Trege valg er det menighetene som har skyld i.

Biskopen: Det kan være viktig å svi av en kruttlapp her. Hva er det dere vil at OKB skal beskjefte seg med? Bruke prester til? Bygge? Forberede? Alt dette gjør vi ut fra hva PRO prioriterer.

Olav Kolltveit: Her synes å råde en bred enighet om at kommunikasjonen må bedres. Jeg kommer til å fremlegge forslag i forkant av neste PRO-møte overfor menighetsrådet. Dermed kan OKB få systematiske tilbakemeldinger. Det tror jeg blir enkelt.

Helge Gudheim: Neste møte er i mars. Før den tid skal det nye AU ha 2-3 møter. Man behøver ikke vente til slutten av februar med å drøfte disse tingene! Det kan begynne allerede nå. AU må gjerne få innspill tidlig. Det er ikke alltid man har følt at man har hatt en konkret agenda i AU.

Andreas Christiansen: Det er vanskelig å vite hvor skoen trykker når man har helt nye sko.

Biskopen takker for seg, og spør en gang til: Hva er det viktig at bispedømmet gjør? Mange menigheter ser på Akersveien som en upåvirkelig, uvennlig masse. Det er ikke nødvendig. Vi har en motivert stab, og mange ressurser. Det er viktig at dere blir kjent med OKBs administrative hovedkvarter. Eller så gjør man seg ingen realistiske tanker om det. Hvis jeg ikke får råd, feiler dere i deres arbeid. Jeg har en rett til å supplere PRO for å få en balanse.

Launch.

Utenom programmet. Orientering om NUK, og om Troens år.

Møteleder gir ordet til Norges Unge Katolikker v/ nestleder **Stefan Bivand**.

Jeg vil snakke om en veldig spesifikk måte vi henvender oss til menighetene på. Ikke alle barn og unge er NUK-medlem. Vi tror en del av disse går til kirken, og kan nås der. Vi vil vise at NUKs blader er viktige. Vi kommer herved med et tilbud til alle menigheter: Dere kan bestille blader fra oss. Både barneblader, Q (ungdomsblad) og Credimus (for unge voksne). Det koster 2 kr ekstra per blad, i tillegg evt. porto. Dette er en fin pris! Porto kommer på ca. 5-6 kr per blad. Bladene

kan legges bak i kirken, brukes til kateketisk formål, osv. Slik kan barn og unge bli kjent med NUK.

Heidi Øyma fremviser en Powerpoint-presentasjon med temaet Troens år:

Stikkord: Å sette Troens år i den store konteksten. Troens år-banner. Paven ønsker at vi skal «gjenoppdage innholdet i troen». 50-årsjubileet for CVII foranlediget Troens år. 20-årsjubileum for Den katolske Kirkes katekisme.

Internasjonalt: Bispesynode om nyevangelisering. Offisielt program. Eget sekretariat.
Nettside: www.annusfidei.va.

Norden: Bispekonferansen: høytidelig åpning. Refleksjoner over trosbekjennelsen. Disse refleksjonene oversettes til relevante sprog, legges ut på katolsk.no og publiseres i St. Olav. Biskopene skriver i tillegg individuelle hyrdebrev. Biskop Andreas Arborelius av Stockholm er formann. Han har en timinutters refleksjon på katolsk.no. Vi må i tillegg oppmuntre prester og legfolk til lokale initiativer!

Applikasjoner til smartphones: *Katolsk app*: Daglige lesninger, helgenbiografier, kalender over kirkeåret, pavens bønneintensjoner, bønner (fra *En liten katolsk bønnebok*) og en «Finn nærmeste kirke»-funksjon med GPS-kompabilitet. *Katekismeapp*: Hele Katekismen som applikasjon, pluss kompendiet. Glem ikke: Leseplanen for å lese katekismen på ett år. Mailingliste.

Konsildokumentene kommer i ett bind over jul, redigert av p. Fredrik Hansen.

Ungdomskatekismen YouCat er oversatt til norsk, og kommer før jul.

Serien «Catholicism» er en DVD-boks av p. Robert Barron. Kommer snart med norsk, svensk og polsk tekst.

Alle menighetene kan kjøpe Troens år-utstyr (katolsk identitetskort, armbånd, etc.) sentralt og distribuere dem videre, evt. selge dem.

Bønnens apostolat, pavens initiativ.

Det katolske årsskriftet *Segl* er i salg fra slutten av november Det annet Vatikankonsil er hovedtema. *Segl* satser på å skrive om katolsk akademia og kultur, i tråd med det gamle St. Olav.

Hva med en bispedømmevalfart til Roma? Ta med denne ideen til drøfting i menighetene! Troens år-blogg: troensar.katolsk.no. Her finnes dokumenter, ressurser, nyheter.

Stefan Bivand: Hold kontakt angående felles sakramentstilbedelse fredag 30. november kl. 19:00. På samme tidspunkt i alle kirker bør menighetene samles til «Faith Hour».

Sak 9. Gruppearbeid og utarbeidelse av *Arbeidsprogram for PRO 2012-2014*.

PRO arbeider i grupper med forslaget til arbeidsprogram for 2012-2014. Én gruppe per sak. Punktet Liturgi og musikalsk innhold i messen blir strøket pga. for få påmeldte. De resterende saker er: Troens år, Ekteskap og katolske hjem, Livsvern, Håndbok for menighetene, Caritas.

Oppsummering og konklusjon.

Troens år: Vi foreslår at Troens år *ikke* blir et stort punkt for PRO. Vi vil sende til AU forslag om muligheten for å ha en bispedømmemarkering. Brainstorming i forbindelse med Troens år i menighetene – er det gjort (dette ble utlyst i juni)? Det er fortsatt ikke for sent! Vi planlegger en nasjonal valfart til Roma ila. oktober 2013. Tror dere at dette er interessant for menighetene? Gruppen fremviser kortfilm om Troens år.

Ekteskap og katolske hjem: Maria Juntilla Sammut er kontaktperson for en handlingsplan om dette tema. AU burde sjekke to ting: 1) I hvilken grad ekteskapskurset utarbeidet av Familiekontoret faktisk brukes (hvis ikke, hvorfor ikke?); 2) I hvilken grad menighetene bruker pastoralplanen for barn og unge. Det står veldig mye bra her. Sjekk at prestene har lest den, og legfolket.

Det er viktig å vite hvor man skal henvende seg når krisen oppstår. (Ikke nødvendigvis til skriftestolen.) AU og PRO må jobbe utad for å styrke den katolske forståelse av ekteskapet, barn, osv. Skriv et innlegg i media om katolsk ekteskap!

Livsvern: Vi er kalt til å engasjere oss for livsvern. Den katolske Kirkes katekisme fremholder at livet er ukrenkelig. Abortdiskusjonen bør komme tilbake på dagsorden. Det kreves kunnskap om disse sakskompleksene. Organisasjonen Menneskeverd er her en mulig samarbeidspartner. Alle menighetsråd bør informeres om organisasjonen. Man kan invitere Menneskeverd til Katolsk Forum, osv. Hyrdebrev om livsvern som kan leses opp på Livets søndag. Temaet bør tas opp tidlig i trosopplæringen.

Hva er definisjonen av aktiv dødshjelp? Mange misforståelser fører til at debatten går i stå. Det er viktig med klar informasjon før man deltar i debatten.

Håndbok for menighetene: Det ble for en del år siden laget en håndbok til menigheters bruk. I dag finnes mye informasjon på nettet. Hva så med en «nettbok» for menigheter? Vi trenger oversikt over *hvem* som kan svare på div. spørsmål i forbindelse med menighetsarbeidet, og generell praktisk informasjon. Det behøves en definisjon av hva menighetsarbeid skal være. Noen må samle stoffet, og oppdatere det ved endringer. Dette må spilles videre til administrasjonen.

Gruppen har også arbeidet med tre andre emner: 1) Nasjonale grupper i menigheten: Skal vi «motarbeide» eller samarbeide med nasjonale grupper? Vi må integrere disse nyankomne gruppene. En viktig forutsetning er at alle prester lærer seg norsk, og integreres bedre. Vi vil ha mer informasjon om OKBs strategi og mål med de nasjonale gruppene. Hva vil bispedømmet gjøre? Finnes det en strategi – i så tilfelle, hva er den? 2) Spørsmålet om økonomiske utfordringer etter omleggingen. Dette er kanskje en sak for PRO? 3) Menigheter bør utfordres av AU til å ta opp interne utfordringer på PRO-møtene.

Caritas: Organisasjonen kan også arbeide innenlands. Det karitative har ofte hatt å gjøre med innsats utenlands. Adventsaksjonen, osv. har riktignok avstedkommet positivt engasjement, men dette er fjern diakoni – hva med det nære? Man trenger lokale krefter til gjennomføring av prosjekter. Husk at diakonalt arbeid allerede foregår i menighetene, uten at det nødvendigvis kalles dette. Det er snakk om alt fra sykebesøk til kommuniionsutdeling, og i det hele tatt å understøtte sognepresten i relevante oppgaver. Dette arbeidet kan bli et viktig integreringsredskap for nye menighetsmedlemmer, og innad i de nasjonale gruppene. Vi ser det som viktig at diakonalt arbeid i menigheten styrkes og defineres, og Caritas kan være innblandet.

Diskusjon.

Ewa Bivand: Nye utfordringer har kommet pga. tilstrømning av andre katolikker. 1/3 av norske katolikker er polakker. Dette snur situasjonen på hodet for alle involverte. Prestene kan ikke lære norsk på 1-2-3! Polakkene kom veldig fort og i stort tall, med sin kulturelle og religiøse bagasje og fordommer. Polakker i andre land har ofte egne menigheter. Dersom vi ikke gjør noe, kan det være fare for at de ønsker å skille seg ut på samme måte – eller slutte å gå i kirken. Dette kan vi ikke neglisjere.

Helge Gudheim: Prestens norskkunnskaper blir en inngangsbillett for folk som tilhører hans egen nasjonale gruppe.

Bodil Brøgger: Jeg synes vi skal konsentrere oss om å bestemme hvilke emner som PRO skal arbeide med. Vi kan diskutere nasjonale grupper til vi blir blå.

Heidi Øyma: Vi kan foreslå dette som et fremtidig tema. Vi kan ikke binde dette med et vedtak. PRO kan arbeide med dette videre, på en grundigere måte.

Avstemingsrunde.

Punktet Nasjonale grupper legges til. Punktet Troens år vedtas strøket. Etter avstemningen blir den endelige prioritering av saker som følger:

Nasjonale grupper [foreslås omformulert til 'Utfordringer knyttet til stor økning av katolikker og nasjonal sammensetning']: 1. plass.

Caritas: 2. plass.

Ekteskap: 3. plass.

Livsvern: 4. plass.

Håndbok: 5. plass.

Søndag 28. oktober:

Sak 10. Valg av arbeidsutvalg og ordstyrer v/ valgkomiteen.

P. Pål leder bønn vha. katolsk app.

Valgkomiteen v/ Frøydis Gustavsén og Bodil Brøgger innleder:

Det er viktig at leder og AU er de mennesker som biskopen trenger. Det er viktig med en så bred representasjon som mulig, og som tar hensyn både til menighetens størrelse og individuelle ressurser.

Våre fire største menigheter har valgt *ikke* å stille med kandidater! Det har vi tatt til etterretning. Men er det dermed mulig å få et reelt representativt AU? Kanskje må statuttene revideres på sikt?

Avstemning.

Dag Albert Bårnes velges til ordstyrer for Arbeidsutvalget for perioden 2012-2014.

Øvrige kandidater til AU er Thanh Huu Nguyen, Elisabeth Golding, Gudheim, Tore Heidenreich, Nikoline Myklevik og Jochen Schrank.

Av disse velges **Thanh Huu Nguyen, Nikoline Myklevik og Jochen Schrank** til Arbeidsutvalget for perioden 2012-2014.

P. Andreas Rupprecht (ikke til stede) representerer geistligheten i kraft av å være Presterådets ordstyrer.

Valgkomiteen takker for seg til varm applaus. Andreas Christiansen og Helge Gudheim går av i AU, og mottar blomster og applaus.

Kaffe pause.

Sak 11. Eventuelt.

Tre saker innmeldt: Fra Ewa Bivand, Nikoline Myklevik og Dag Albert Bårnes.

Ewa Bivand: Det er viktig at nyankomne polakker får informasjon om PRO. De kan få oversendt et referat, så de vet at de er en sak på agendaen. Jeg kan skrive noe fra dette møtet på polsk.

P. Pål Bratbak: Dette ble etterlyst på prestemøtet: En kort nyhet fra hvert PRO-møte.

Nikoline Myklevik: Hva med vi over 50? Vi har studentlag, vi har kvinnelag, vi har organisasjoner for barn og unge. Jeg foreslår opprettelsen av NEK – Norges Eldre Katolikker!

Nikoline Myklevik: Det er mange vennskap i PRO og ellers i Kirken vi gjerne vil pleie videre. Kunne vi ikke møtes her et par ganger i året?

Begeistret applaus. Forslaget tas til etterretning.

Dag Albert Bårnes: Jeg vil takke for deres tillit. Det er viktig at dette ikke blir et supperåd; dette fordrer god dialog innad. Jeg ba imidlertid om ordet for å være litt Caritas... [Bårnes er ansatt i Caritas, ref.anm.] Jeg minner om møtet med Caritas fredag-lørdag 23.-24. november i Oslo. Vel kan vi inspirere hverandre, men la oss være mer konkrete: *Hva gjør vi ute i menighetene våre?*

Stefan Bivand: Jeg ville bare si at vi i NUK er her for menighetene. Det *skal* være engasjert ungdom i menighetene! Vi vil hjelpe dere med å få dette til. Trenger dere eller deres prest hjelp til dette, si ifra.

P. Pål Bratbak: Vi har sendt ut Troens år-dill for et par uker siden. Bare to menigheter har innsendt bestilling. Til alle dere andre: Spør presten!

Sak 12. Evaluering av møtet.

Andreas Christiansen: Vi har diskutert en del gjengangere. Kanskje vi bør ha færre saker, og ett overordnet tema. Slik blir møtet mer konsentrert.

Anne Sofie Torp: Gruppearbeidet var veldig fint. Man ble bedre kjent, og vi kunne velge tema vi likte å arbeide med. Vi kunne også diskutere andre tema så snart vi var ferdige med vårt oppgitte.

Ewa Bivand: Skal man fortsette med dette, bør vi tenke på to ting: 1) Hva er jeg interessert i; 2) Hva er biskopen tjent med at vi diskuterer? Ingen ville snakke om ekteskapet, f eks.

Heidi Øyma: Takk til Stefan som spilte. Andre instrumentalister oppfordres til å musisere i liturgien. Valgkomiteen fortjener honnør for å ha utarbeidet en god liste under vanskelige arbeidsforhold. Benkeforslag for kandidater bør komme innen kl. X. Denne ordningen er viktig, men det bør ikke fremkomme nye forslag like før valget finner sted!

Stefan Bivand: En anbefaling til neste gang: Sett ned hvor mange plasser det er på hver gruppe under gruppearbeidet. Jeg må spørre meg selv: hvor trenger jeg å være som representant for NUK? Jeg representerer ikke mine egne interesser. Vedrørende musikk i liturgien: Jeg tror musikk i liturgi-gruppen bortfalt fordi ikke mange arbeider direkte med dette i menighetene. Det betyr ikke at det er uviktig.

Angelus.

P. Pål Bratbak: Dette var mitt første PRO-møte, og det var en veldig fin erfaring å ha vært her. Dette er ikke et superåd! Det var flott å begynne dagen med messe – men kanskje kan man likevel ha høymesse litt senere på dagen?

Ewa Bivand: Vi gikk fra å skulle ha nyheter fra menighetene til ikke å skulle ha det i det hele tatt. Kanskje kan vi presentere noen nyheter fra rundt omkring? En kort runde med det viktigste som har skjedd siden sist.

Heidi Øyma: Det var intensjonen. Det som ikke fungerte, var at alle måtte si noe. Det er ikke nødvendig.

P. Pål Bratbak: Vi bør sette en grense på halvannet minutt eller to minutter på innlegg/nyheter fra menighetene.

Møteleder **Andreas Christiansen** takker for et meget godt møte. Takker for musikalske og diverse praktiske bidrag. Sist, men ikke minst: Takk for engasjementet til dere alle på dette møtet.

Referent: Eirik A. Steenhoff

Protokollunderskriver 1:

Ewa Bivand

Protokollunderskriver 2:

Jorun Nikoline Myklevik

Ewa Bivand

Protokollunderskriver 1:
Ewa Bivand

J. Nikoline Myklevik

Protokollunderskriver 2:
Jorun Nikoline Myklevik